

ŠTEFAN (DUŠAN) SILNI

Vladal je med leti 1331 – 1355. prva leta Štefanove vlade so minila v prizadevanju, da bi utrdil centralno oblast, ki je bila omajana zaradi sprememb na prestolu. Poleti 1332 se je uprlo plemstvo v Zeti. Skušal je urediti odnose z Bolgarijo. Izogibal se je spopadom z Bosno zaradi Zahumlja in celo Dubrovčanom je leta 1333 odstopil **Ston** in **Pelješac**. Diplomatsko pa je začel pripravljati teren za akcijo proti Bizancu. Začela se je

PRVA FAZA OSVAJANJ:

Pri tem je izkoristil prebeglega bizantinskega vojskovodjo Sirgijana. Ko sta osvojila **Kostur**, **Prilep**, **Ohrid**, **Strumico** in še nekaj krajev sta se znašla leta 1334 pred Solunom. Sam cesar Andronik III. Je moral priti na pomoč, da ga je rešil. Na sestanku med vladarjema je prišlo do sklenitve miru. Dušan je obdržal dobršen del osvojenih predelov (južna meja je odtlej potekala po planinskem vencu, ki še danes loči Makedonijo od Grčije).

Nekaj let so bili odnosi med Srbijo in Bizancem dobri. Po smrti cesarja Andronika je prišlo do naglih sprememb. Jovan Katankuzen, se je po neuspelem poskusu, da bi zasedel prestol, zatekel v Srbijo, kjer se je sestal z Dušanom. Tu je bil sklenjen sporazum o skupnem napadu na Bizanc. Ta zveza je omogočila

DRUGO FAZO OSVAJANJ:

Dušan je dal Katankuzenu na razpolago del svoje vojske, da udari na Ser. Doživel je neuspeh zaradi upora mesta in griže, ki je izbruhnila v srbski vojski. Dušan je imel več uspeha, ki je brez boja zasedel mesto **Voden**. Carigrad je zaman poskušal razbiti to zvezo, čeprav je Dušanu ponujal vsa mesta zahodno od Krstopolja in Filipov razen Soluna, Dušan pa naj bi zaprl Katankuzena.

Njuni interesi so se začeli križati in ko je Dušan kmalu za tam prekinil zvezo z njim, je lahko sam nadaljeval z osvajanjem bizantinskega ozemlja. Tedaj je tudi **večji del Albanije** prišel pod srbsko oblast.

Katankuzen se je obdržal s pomočjo Turkov, prišlo je tudi do prvega spopada med Srbi in Turki na balkanskem ozemlju. A niti ta neuspeh ni mogel zaustaviti srbskega prodiranja. Največji uspeh je bil dosežen, ko se je Dušanu predalo mesto **Ser**. Meja srbske države se je pomaknila do reke Meste.

Z osvojitvijo znatnega dela bizantinskega območja pa se je Dušan odločil, da prevzame tudi bizantinsko cesarsko titulo. Konec leta 1345 je bil Dušan na saboru oklican za »carja Srbov in Grkov« in začel pripravljati svečano kronanje. To je bilo opravljeno v Skopju 16. III. 1346. Dušanov sin Uroš je postal »kralj Srbije« in vsaj nominalno vladal v prvotnih srbskih pokrajinah. Dejansko pa je Dušan vladal nad celotno državo, ker je bil Uroš še otrok. Dušan je v svojem delu države (Romanija) vladal »po grških običajih«, v Uroševih predelih pa so bili v veljavi »srbski običaji« (knezi, vojvode, župani). Po vzoru bizantinskih cesarjev je izdal kodifikacijo prava v zakoniku (1349, 1354).

Prevzem carske titule je jasno pokazal, da namerava Dušan nadaljevati z bojem proti Bizancu do popolne osvojitve celotnega bizantinskega ozemlja s Carigradom vred. Začela se je

TRETJA FAZA OSVAJANJ:

Že leta 1348 je zavzel **Epir** in ga dal v upravo svojemu polbratu despotu Simeonu. Tedaj je potekala južna meja Srbije od Volosa do vhoda v Korintski zaliv.

Srbska srednjeveška država je dosegla največji obseg.

Popolnoma prevzet od svojih načrtov za osvojitve Bizanca je Dušan skušal odnose z zahodom izkoristiti za te cilje. Posebno si je prizadeval na svojo stran pridobiti Benetke, ker se je zavedal, da brez pomoči velike pomorske sile ne bi mogel zavzeti niti Carigrada niti Soluna. Njegov predlog za skupno akcijo pa v Benetkah ni bil sprejet, ker so Benetke imele več koristi od slabega Bizanca, kot morebitnega mogočnega naslednika – Srbije. Ko so se Turki začeli

utrjevati na Balkanu, je Dušan, takoj ko je uvidel nevarnost in je v strahu, da mu ne zaprejo poti do Carigrada, iskal stike s papeško kurijo. Poslal je k papeži Inocencu IV. V Avignon odposlance z izjavo, da bo papeža priznal za očeta krščanstva, njega pa naj papež imenuje za »kapetana krščanskega sveta« v boju proti nevernikom.

Med Bosno in Srbijo so vladali spori. Ker pa je bil Dušan zaposlen na jugu in ni mogel začeti resnejše akcije za priključitev sporne oblasti, je bilo Zahumlje zanj za vedno izgubljeno.

Tudi med Ogrsko in Srbijo ni moglo priti do trajnega miru. Madžari so imeli predele južno od Save in Donave. Ogrski kralj je z vojsko vdrl v Srbijo in korakal proti rudniku, bil je odbit (1335). Obmejni spopadi so trajali več let. Mir je bil sklenjen 1346, leta 1354 pa je prišlo do novih sovražnosti, a do bojov ni prišlo.

Vzpon Srbije od 12. stoletja je dosegel vrhunec pod Dušanom. Njegove ambicije so se ujemale s težnjami plemstva.

Umril je 20. decembra 1355, ne da bi dosegel svoj cilj – osvojitve Carigrada. Zapustil je Srbijo večjo, kot je bila kdajkoli prej. Fevdalna družba je dosegla polno zrelost.